УДК 342.951:351.74
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/33

Правдюк А. Л.
https://orcid.org/0000-0002-5248-8111
Харківський національний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-правових засад притягнення працівників Національної поліції України до дисциплінарної відповідальності в сучасних умовах, зокрема в період дії правового режиму воєнного стану. Визначено, що юридична відповідальність виступає фундаментальним засобом охорони правопорядку та суспільних відносин. Вона полягає у встановленому законом і підкріпленому силою держави обов'язку особи, яка вчинила правопорушення, зазнати певних примусових наслідків у вигляді обмеження або позбавлення особистих, організаційних чи матеріальних благ. Такий вид відповідальності забезпечує реалізацію принципу невідворотності покарання за протиправну поведінку та слугує превентивним і виховним чинником у правовій системі. Обґрунтовано важливість дотримання принципів законності, об'єктивності, пропорційності та презумпції невинуватості у процесі застосування дисциплінарних стягнень. Розглянуто нормативно-правове забезпечення дисциплінарної відповідальності, процедури службового розслідування, визначено особливості їх реалізації в умовах воєнного стану, а також проаналізовано актуальні проблеми правозастосування. Звертається увага на необхідність чіткої регламентації дій, що можуть бути визнані такими, що підривають авторитет поліції, а також на важливість забезпечення гарантій справедливого розгляду дисциплінарних справ. У процесі дослідження використано комплексний підхід, який дозволив проаналізувати співвідношення адміністративної й дисциплінарної відповідальності, особливості дисциплінарного провадження, правовий статус суб'єктів дисциплінарних правовідносин та процедурні гарантії їх захисту. Окремо висвітлено вплив воєнного стану на трансформацію дисциплінарних процедур, зокрема на скорочення строків, спрощення процедур та розширення дискреційних повноважень керівництва. Зроблено висновки щодо необхідності подальшого вдосконалення законодавства, що регулює дисциплінарну відповідальність працівників поліції, посилення процесуальних гарантій та підвищення рівня професійної етики особового складу для ефективного забезпечення законності та довіри громадськості до Національної поліції України.

Ключові слова: *дисциплінарна відповідальність, Національна поліція, службове розслідування, воєнний стан, правові гарантії.*

Постановка проблеми. Поліція виступає однією з ключових інституцій демократичного суспільства, особливо в системі національної безпеки, оскільки саме вона першою реагує на порушення закону та забезпечує його дотримання на практиці. Виконуючи як профілактичні, так і контрольні функції, поліція наділена монопольним правом на застосування примусових заходів з метою підтримання громадського порядку, безпеки та законності. Водночас специфіка поліцейських повноважень, що передбачає можливість використання сили, зумовлює необхідність особливої уваги до ризиків надмірного чи неправомірного застосування примусу. Саме це створює потенційні умови для виникнення зловживань, що вимагає ефективних механізмів контролю та забезпечення відповідальності, спрямованих на дотримання принципів законності, пропорційності та захисту прав людини у рамках професійної діяльності поліції. Поліцейські часто стикаються з ситуаціями, які можуть трактуватися як дисциплінарні проступки згідно з законодавством. Дисциплінарна відповідальність регулюється як загальними, так і спеціальними законами, які визначають процедури розслідувань і накладення санкцій. Найпоширеніші порушення пов'язані

© Правдюк А. Л., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

з порушенням етики, службовим зловживанням і недотриманням правил. Аналіз таких випадків дозволяє визначити шляхи профілактики: підвищення професійної етики, розвиток корпоративної культури та вдосконалення контролю за дотриманням законності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правові особливості дисциплінарної відповідальності в органах Національної поліції виступили предметом наукового пошуку в роботах Подорожній Є., Мух К., Кузів Г.С., Ільницький О.В., Астафєв А.А., Скиба В., Жеребцов Д., Сахно А.П., Коваленко К.В., Брейм В. та деяких інших фахівців у галузі адміністративного та поліцейського права.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз особливостей дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції, її сутності, правової природи та меж застосування в системі юридичної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових юридичних інструментів охорони суспільних відносин є юридична відповідальність, яка полягає у встановленому законом і забезпечуваному державою обов'язку правопорушника зазнати примусових обмежень щодо певних благ чи цінностей, що йому належать. Юридична відповідальність передбачає визначені законом вид і міру державного примусу, що полягає у втраті особою особистих, організаційних чи майнових благ за вчинене правопорушення. Особливості юридичної відповідальності за посягання на різні суспільні відносини регламентуються нормами відповідних галузей права. Сьогодні виділяють кілька основних різновидів юридичної відповідальності, кожен з яких має власні ознаки, хоча окремі з них, наприклад, дисциплінарна й адміністративна відповідальність, часто мають схожі риси, особливо в контексті державної служби, де тісно взаємодіють і переплітаються норми адміністративного та трудового права [1, с. 132].

Водночас, у сфері правоохоронної діяльності, зокрема в Національній поліції України, питання юридичної відповідальності набувають особливої актуальності у контексті триваючих реформ. Попри суттєві зміни, що відбулися останніми роками, залишаються випадки корупції, порушень прав громадян та інших негативних явищ, пов'язаних із недотриманням службової дисципліни поліцейськими. Службова дисципліна співробітників Національної поліції України має специфічні риси, що відрізняють її від загальної трудової дисципліни. Дисциплінарна відповідальність має не лише превентивну, а й обмежуючу функцію: деякі покарання, зокрема звільнення, унеможливлюють подальше вчинення правопорушень шляхом виключення правопорушника з певних сфер службових відносин. Інші види дисциплінарних стягнень, такі як зауваження, догана, сувора догана чи попередження про неповну службову відповідність, мають переважно немайновий вплив, засуджують поведінку порушника та чинять психологічний тиск, спрямований на попередження подальших порушень [2, с. 93.].

Як зазначають Кузів Г.С. та Ільницький О.В., дисциплінарна відповідальність є проявом реалізації дисциплінарної влади над працівником, що засвідчує існування елементу підпорядкованості між роботодавцем і працівником у межах виконання останнім трудових функцій для забезпечення виконання обов'язків з метою реалізації роботодавцем власних виробничих інтересів у сфері найманої праці. Незважаючи на формальні відмінності, зауважують автори, субстантивний зміст дисциплінарних відносин єдиного характеру та охоплює як взаємини з приватним власником, так і з державою чи іншим публічним суб'єктом, який виконує функції роботодавця. Основна відмінність, на думку дослідників, полягає у характері та обсязі обов'язків, які службовець виконує на користь держави або громади при перебуванні на публічній службі, а також у специфіці ресурсів, якими такий роботодавець наділяє службовця, зокрема публічною владою [3. с. 363].

Дослідник Астаф'єв А. виділяє два різновиди дисциплінарного провадження в органах Національної поліції. Перший різновид пов'язаний із застосуванням до поліцейських заходів заохочення, які виступають позитивними стимулами для належного виконання службових обов'язків, сприяючи підтриманню законності та правопорядку. Другий різновид охоплює процедури встановлення вини поліцейського у вчиненні дисциплінарного проступку й покладання на нього відповідного стягнення, тобто є прикладом негативного стимулювання дотримання законності в поліції. У фокусі цього дослідження перебуває саме другий вид дисциплінарного провадження, пов'язаний із притягненням до відповідальності. Слід підкреслити, що дисциплінарне провадження є ширшим поняттям, ніж службове розслідування, оскільки включає не лише процесуальні дії уповноважених осіб, а й реалізацію їх результатів у вигляді накладення дисциплінарного стягнення. Службове розслідування, відповідно до чинного законодавства,

є обов'язковим процесуальним елементом дисциплінарного провадження, що виступає адміністративно-процесуальною передумовою для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності за вчинення проступку [4, с. 4].

Скиба В наголошує, що дисциплінарна відповідальність співробітників Національної поліції є особливою формою відповідальності, що поширюється на осіб рядового й начальницького складу та фахівців кадрового складу поліції. Вона виникає у разі порушення встановленого порядку, правового режиму службової діяльності й визначених службових обов'язків. Дисциплінарний проступок може полягати у невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків, недотриманні правил службової дисципліни, а також у порушенні загальних вимог до поведінки на службі та поза нею. Такі порушення негативно впливають на функціонування поліції, колективу співробітників і суспільні відносини, що відображають зміст службової дисципліни. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності визначає прийняття рішення керівником на основі службової перевірки з обов'язковим дотриманням справедливості та відповідності між проступком і покаранням [5].

За визначенням Коваленка А.В., дисциплінарний проступок поліцейського визначається як протиправне, винне (умисне чи необережне) діяння (дія чи бездіяльність) поліцейського, тобто невиконання або неналежне виконання ним своїх службових обов'язків, перевищення повноважень, порушення обмежень і заборон, установлених законодавством з питань проходження служби в Національній поліції України, або вчинення інших дій, які дискредитують не тільки поліцейського, а й Національну поліцію України, за яке може бути застосоване дисциплінарне стягнення [6, с. 148].

Нам цілком зрозумілі вимоги Закону України «Про Національну поліцію», які визначають, за яких умов поліцейський несе відповідальність. Закон містить чіткий перелік обов'язків та обмежень, невиконання яких тягне дисциплінарну чи іншу відповідальність. Проте питання дискредитації залишається недостатньо конкретизованим, адже відсутній чіткий перелік дій, що підривають авторитет поліції. Саме в цьому аспекті виникають труднощі у правозастосуванні, оскільки поліцейські не завжди можуть однозначно визначити, які їхні дії можуть бути розцінені як дискредитуючі для Національної поліції та спричинити відповідальність, тому нам імпонує позиція дослідника Жеребцова Д., який зазначає, що відсутність чіткого визначення дій, які підривають авторитет поліції, призводить до невизначеності для поліцейських щодо меж дозволеної поведінки та підстав для дисциплінарного покарання. Вважається доцільним законодавчо визначити перелік таких дій. До дій, що підривають авторитет поліції, відносяться порушення Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених Наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179, а також вчинки, які формують стійку негативну суспільну думку про моральне обличчя поліцейського. Прикладами подібних дій є поява у нетверезому чи непристойному вигляді на службі або в громадських місцях у позаслужбовий час, сексуальні домагання або переслідування, неповажне ставлення чи образливі висловлювання щодо громадян або колег, а також поширення негативних чи принизливих оцінок професійних або особистих якостей співробітників [7, с. 116].

На нашу думку, дисциплінарна відповідальність працівників поліції за своєю адміністративною природою є внутрішньоорганізаційним видом юридичної відповідальності, яка настає для поліцейського у встановленому порядку в межах дисциплінарного провадження у випадку неналежного виконання професійних обов'язків або порушення вимог спеціального законодавства й внутрішньоетичних регламентованих стандартів. В результаті до працівника поліції застосовується дисциплінарне стягнення як до суб'єкта дисциплінарного проступку. У Національній поліції України дисциплінарне провадження поширюється на поліцейських, державних службовців і інших працівників поліції, тобто на всіх осіб, котрі займають посади відповідно до штатного розпису органів поліції. Це охоплює не лише поліцейських зі спеціальними званнями, а й державних службовців та фахівців, включаючи обслуговуючий персонал у структурних підрозділах, установах та територіальних органах поліції. Відомчий правовий акт, зокрема Інструкція про порядок проведення службових розслідувань, передбачає для таких осіб право дізнаватися підстави провадження, брати участь у процесі, подавати пояснення й документи, ознайомлюватися з матеріалами розслідування, висловлювати зауваження та оскаржувати рішення за його підсумками [8].

Метою застосування заходів дисциплінарної відповідальності до працівників поліції є відновлення порушених службових відносин, зміцнення дисципліни в органах поліції та запобігання негативним наслідкам вчиненого проступку. Дотримання законності та службової дисципліни в Наці-

ональній поліції України є визначальним чинником для ефективної реалізації функцій і завдань цього органу, які чітко вказані у статті 2 Закону України «Про Національну поліцію». Від моменту створення Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує захист прав і свобод громадян, боротьбу зі злочинністю, підтримку публічної безпеки та порядку, в Україні була сформована комплексна система правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських. До цієї системи входить низка нормативно-правових актів, які встановлюють підстави та процедури притягнення працівників поліції до відповідальності за порушення дисципліни й законності. Окрім згаданого Закону України «Про Національну поліцію», важливе місце займає Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції», а також такі підзаконні акти, як наказ МВС України від 23 вересня 2016 року № 920 «Про заходи щодо укріплення службової дисципліни в органах та підрозділах Національної поліції України» визначає низку вимог до організації роботи із забезпечення дисципліни серед особового складу. Зокрема, у документі акцентується відповідальність керівників за своєчасне та якісне проведення службових розслідувань у разі порушень службової дисципліни чи надзвичайних подій за участю працівників поліції. Такий підхід сприяє прозорості й об'єктивності розгляду кожного випадку, забезпечує неупереджене реагування на порушення та підвищує рівень відповідальності осіб, які займають керівні посади, за підтримання дисципліни в підрозділах Національної поліції [9]. і наказ МВС України від 7 листопада 2018 року № 893 «Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України», що визначає основні етапи проведення службового розслідування щодо поліцейського, права його учасників, а також процедуру оформлення результатів та реалізації прийнятих рішень. Підставами для призначення службового розслідування є заяви, скарги, повідомлення громадян, посадових осіб, інших поліцейських, засобів масової інформації, рапорти чи безпосереднє виявлення ознак дисциплінарного проступку. Службове розслідування також призначається у випадках внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальне правопорушення, повідомлення про підозру поліцейському, подань від антикорупційних органів, виявлення порушень, що призвели до загибелі чи травмування поліцейського, неналежного використання зброї чи спецзасобів, невиконання процесуальних норм, втрати службових документів або майна, розголошення службової чи таємної інформації, фінансових порушень, перебування на службі в нетверезому стані, приховування реєстрації кримінальних чи адміністративних правопорушень, а також вчинення дискримінаційних дій та сексуальних домагань [10]. Також застосовуються інші нормативно-правові акти, які деталізують механізм дисциплінарного провадження та визначають підстави для притягнення поліцейських до відповідальності. Застосування юридичної, зокрема дисциплінарної відповідальності, має відбуватися лише у межах законодавчо визначеної процедури. Це гарантує захист прав учасників процесу та забезпечує справедливість прийняття рішень. Службове розслідування стосовно поліцейського розпочинається з дня видання наказу про його призначення і завершується після затвердження висновку керівником. Закон передбачає, що строк проведення розслідування становить не більше одного місяця. За необхідності цей строк може бути продовжений, але загальна тривалість не може перевищувати шістдесяти календарних днів, без урахування періоду відрядження, лікарняного чи відпустки. Якщо останній день строку припадає на вихідний, днем завершення вважається перший наступний робочий день [11]. Науковець Сахно А.П., досліджуючи деякі особливості дисциплінарного провадження в Національній поліції в умовах дії воєнного стану, наголошує, що організація та проведення службових розслідувань щодо працівників поліції у цей період має свої специфічні риси. Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» у розділі 5 передбачає скорочення строків дисциплінарного провадження: службове розслідування завершується протягом 15 календарних днів із можливістю продовження ще на 15, не враховуючи час відрядження або лікування поліцейського (частина 3 статті 26). Стаття 27 визначає порядок виклику поліцейського для надання пояснень: вручення особисто, надсилання поштою або використання електронної комунікації, при цьому має бути забезпечено не менше однієї доби для явки. Водночас відсутня чітко визначена форма бланку виклику, що ускладнює офіційне сповіщення. Відповідно до частини 1 статті 28, у період воєнного стану поліцейський, відсторонений від виконання службових обов'язків, може бути тимчасово переведений на іншу посаду. Проте закон не уточнює, чи йдеться про рівнозначну, нижчу або вищу посаду, а також не визначає організаційне підпорядкування такого працівника [12].

У загальному вигляді слід зазначити, що у певних випадках неповне та поверхове проведення службового розслідування, без належної оцінки всіх обставин, правомірності наказу, пояснень залучених осіб, а також без аналізу причинно-наслідкових зв'язків і рівня підготовки особового складу, ставить під сумнів обґрунтованість висновків дисциплінарної комісії. Такі процедурні порушення можуть призвести до визнання рішення неправомірним та його скасування, особливо якщо вони могли вплинути на його зміст. Ключовим у оцінці процедурних порушень є співвідношення принципу, за яким протиправні дії не тягнуть правомірних наслідків, і принципу, згідно з яким формальне порушення процедури не завжди є підставою для скасування рішення, якщо воно правильне по суті. Визначальним є питання, чи могло б рішення бути іншим за умови дотримання передбаченої законом процедури.

Система нормативних актів, що регулює службову дисципліну, передбачає адміністративно-правові й кримінально-правові засоби впливу. З одного боку, дотримання дисципліни для поліцейського є складовою професійного обов'язку, що охоплює виконання вимог керівництва, дотримання правил поведінки та підтримання організованості. З іншого боку, держава через відповідні правові механізми забезпечує контроль за дотриманням дисципліни, застосовує дисциплінарну відповідальність та заохочення, а у разі серйозних порушень передбачає також кримінальну відповідальність. Адміністративно-правові заходи спрямовані переважно на запобігання порушенням і формування у співробітників поліції стійкої моделі правомірної поведінки. Такий підхід дозволяє швидко реагувати на виявлені недоліки в службовій діяльності, сприяючи підвищенню рівня правопорядку, зміцненню довіри громадян до поліції та підвищенню стандартів професійної етики. Коваленко В. та Вільям Брейм відзначають, що дисциплінарна відповідальність поліцейських визначається чітким переліком стягнень, закріплених у статті 13 Дисциплінарного статуту Національної поліції України. До них належать зауваження, догана, сувора догана, попередження про неповну службову відповідність, пониження у спеціальному званні, звільнення з посади, звільнення зі служби в поліції, а для курсантів та слухачів також призначення поза чергою в наряд до п'яти разів. Перелік є вичерпним, а кількість санкцій зменшена порівняно з попереднім статутом. Стаття 19 дозволяє у разі незначного проступку обмежитися попередженням про необхідність дотримання дисципліни, не конкретизуючи форму такого попередження.Автори підкреслюють, що різноманітність стягнень дозволяє врахувати тяжкість і обставини правопорушення, проте інколи трапляються випадки застосування санкцій, що не передбачені чинним законодавством [13]. Проте варто наголосити, що службово-бойові функції Національної поліції України реалізуються як у мирний період, так і в умовах воєнного стану, що суттєво підвищує вимоги до дисципліни особового складу. Залучення поліцейських підрозділів до бойових операцій, участь у завданнях територіальної оборони у взаємодії зі Збройними Силами України та забезпечення правопорядку в прифронтових регіонах вимагають максимальної злагодженості, швидкого реагування та суворого дотримання наказів. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 року № 30, створено Департамент поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють», що є юридичною особою публічного права та слугує прикладом адаптації поліції до нових викликів. У таких умовах навіть незначні порушення дисципліни можуть призвести до серйозних наслідків, що підкреслює важливість як профілактичних, так і санкціонних механізмів її підтримки. Дисципліна в Національній поліції України також відзначається підвищеними вимогами до правової культури та професійних компетентностей поліцейських, обумовленими необхідністю поєднання військових і правоохоронних функцій [14]. Узагальнюючи, можна зазначити, що висновки службового розслідування часто базуються виключно на матеріалах кримінального провадження, без самостійного повного дослідження обставин і доказів, а також за відсутності обвинувального вироку суду. Такий підхід суперечить принципам об'єктивності, неупередженості та презумпції невинуватості, що закріплені у Конституції України, У ст. 62 Конституції України закріплено, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину, доки її вину не буде доведено у встановленому законом порядку, і ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість [15]. Окрім цього, порушується принцип пропорційності, тобто належного балансу між наслідками для прав, свобод і інтересів особи та цілями дисциплінарного впливу. У Кримінальному процесуальному кодексі України (ст. 17) також зазначено, що особа не може бути піддана кримінальному покаранню до доведення вини [16]. Сам факт відкриття кримінального провадження

не може бути підставою для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності або звільнення з посади. Конституційний Суд України у рішенні № 23-рп/2010 визнав, що презумпція невинуватості поширюється і на адміністративні правопорушення, а адміністративна відповідальність ґрунтується на принципах Конституції та верховенстві права [17]. Європейський суд з прав людини у справі «Алленеде Рібермон проти Франції» наголосив, що принцип презумпції невинуватості обов'язковий для всіх органів держави, а посадові особи повинні обережно інформувати громадськість про перебіг справ до остаточного вироку [18]. В адміністративному праві презумпція невинуватості прямо не закріплена, але її наявність підтверджується положеннями статей 251 і 280 Кодексу України про адміністративні правопорушення, де визначено обов'язок органу встановити винність особи на основі доказів, які він зобов'язаний зібрати [19].

Дисциплінарне стягнення застосовується лише за наявності достатніх і беззаперечних доказів вини. Рішення, прийняті з порушенням цих вимог, вважаються необґрунтованими і підлягають скасуванню як протиправні, відповідно до принципу верховенства права і практики Європейського суду з прав людини. Важливо, що згідно зі статтею 9 Конституції України, статтями 17 та 19 [15] Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди та органи державної влади зобов'язані дотримуватися положень Європейської конвенції з прав людини 1950 року та застосовувати рішення Європейського суду з прав людини щодо тлумачення окремих положень Конвенції [20]. Відповідно до пункту 58 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серявін та інші проти України» [21] наголошується, що у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути чітко зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються, при цьому обсяг обґрунтування залежить від характеру рішення, що підтверджується і практикою у справі «Руїс Торіха проти Іспанії» [22].

Безумовно, дисциплінарна відповідальність працівників Національної поліції України має важливе значення для забезпечення законності, ефективної роботи поліції та дотримання прав людини. Очевидно, що особливості діяльності поліції, пов'язані з наявністю монопольного права на застосування примусу, визначають потребу у встановленні чітких процедур та дієвих механізмів контролю за дотриманням службової дисципліни, а також гарантій справедливого розгляду справ про дисциплінарні проступки. Проведене дослідження свідчить, що правове поле містить як загальні, так і спеціальні норми, що регулюють порядок проведення службових розслідувань та застосування стягнень, а також закріплює принципи законності, пропорційності та презумпції невинуватості.

Висновки. Звільнення працівників Національної поліції є найсуворішою формою дисциплінарної відповідальності, що має застосовуватись лише у виняткових випадках. Дієвий вплив на порушників досягається через індивідуальний підхід і врахування всіх обставин, дотримання принципів справедливості та законності. Дисциплінарна відповідальність спрямована на підтримання службової дисципліни, формування відповідального ставлення до виконання обов'язків, а також виконує профілактичну та відновлювальну функції. В умовах воєнного стану дисциплінарні процедури стають гнучкішими, строки їх проведення скорочуються, а повноваження керівників розширюються. Однак це створює додаткові виклики щодо дотримання прав працівників та уникнення формального підходу до розгляду справ. Доцільним є забезпечення балансу між оперативністю реагування на дисциплінарні проступки та гарантіями справедливого і неупередженого розгляду, що дозволяє зберегти ефективність і справедливість дисциплінарних механізмів у Національній поліції.

Список літератури:

1. Подорожній, Є. Ю. До проблеми співвідношення дисциплінарної та адміністративної відповідальності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2014. № 12, т. 1. С. 132–134.

2. Мух К. Дисциплінарна відповідальність працівника Національної поліції України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2021. № 10. С. 89–96.

3. Кузів Г. С., Ільницький О.В. Нормативна визначеність підстав дисциплінарної відповідальності суддів як гарантія їх незалежності та ефективності функціонування судової влади. *Аналітично-порівняльне правознавство* : електронне наукове видання. 2024. № 3 С. 361–368.

4. Астафєв А.А. До проблеми визначення поняття та особливості службового розслідування в органах Національної поліції України. *Прикарпацький юридичний вісник*. 2017. Випуск 1(16) том 5, частина 2, С. 3–6.

5. Скиба В. Поведінка поліцейського як підстава дисциплінарного стягнення: етичний аспект. *Галицькі студії Юридичні науки*. 2023. № 1, С. 58–62. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2023-1-10

6. Коваленко К. В. Щодо правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських в Україні. *Форум права*. 2016. № 4. С. 146–149.

7. Жеребцов Д. Поняття та склад дисциплінарного проступку поліцейських. *Соціальне право*. 2018. № 3 С. 114–118.

8. Про затвердхення Інструкції про порядок проведення слухбових розслідувань в органах внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12 березня 2013 р. № 230 / Міністерство внутрішніх справ України. URL: http://zakon5.rada.gov. ua/laws/show/z0541-13 (дата звернення 08.09.2026)

9. Про заходи щодо укріплення службової дисципліни в органах та підрозділах Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 23.09.2016 № 920 // База даних «Портал МВС» / Міністерство внутрішніх справ України. URL: https://mvs.gov.ua/documents/normativno-pravovi-akti (дата звернення 08.09.2026)

10. Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : Наказ МВС України від 07.11.2018 № 893. База даних «Законодавство України». *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z1355-18 (дата звернення 09.09.2026)

11. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 березня 2018 р. № 2337–VIII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337–19 (дата звернення 08.09.2026)

12. Сахно А.П. Деякі особливості дисциплінарного провадження в Національній поліції в умовах дії воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство* : електронне наукове видання. 2023. № 2. С. 250–254. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.42

13. Коваленко К. В., Брейм В. Сучасні проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 56–58.

14. Про утворення Департаменту поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють» : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 січ. 2023 р. № 30. *Офіційний вісник України*. 2023. № 10. С. 60. Стаття 712.

15. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Ст. 41. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 08.09.2026).

16. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради Украї*ни. 2013. №№ 9-10, 11-12, 13. Ст. 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 08.09.2026).

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфере забезпечення безпеки дорожнього руху) від 22.12.2010 № 23-рп/2010. *Відомості Конституційного Суду України.* 2011. № 1. Ст. 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v023p710-10 (дата звернення: 08.09.2026).

18. Справа «Аллене де Рібемон проти Франції» (Allenet de Ribemont v. France) : Рішення ЄСПЛ від 10.02.1995 р., заява № 15175/89. *HUDOC European Court of Human Rights.* URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57914 (дата звернення: 08.09.2026).

19. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10 (дата звернення: 08.09.2026).

20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. Ст. 17. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 08.09.2026).

21. Справа «Серявін та інші проти України» (Seryavin and Others v. Ukraine) : Рішення ЄСПЛ від 10.02.2011 р., заява № 4909/04. *HUDOC European Court of Human Rights.* URL: https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-103279 (дата звернення: 08.09.2026).

22. Справа «Руїс Торіха проти Іспанії» (Ruiz Torija v. Spain) : Рішення ЄСПЛ від 09.12.1994 р., заява № 18390/91; Серія А, № 303-А. *HUDOC European Court of Human Rights.* URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57909 (дата звернення: 08.09.2026).

Pravdiuk A. L. ADMINISTRATIVE AND LEGAL FEATURES OF DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The article is devoted to the study of the administrative and legal principles of bringing employees of the National Police of Ukraine to disciplinary liability in modern conditions, in particular during the period of the legal regime of martial law. It is determined that legal liability is a fundamental means of protecting law and order and social relations. It consists in the obligation established by law and supported by the power of the state of a person who committed an offense to suffer certain coercive consequences in the form of restriction or deprivation of personal, organizational or material benefits. This type of liability ensures the implementation of the principle of inevitability of punishment for illegal behavior and serves as a preventive and educational factor in the legal system. The importance of observing the principles of legality, objectivity, proportionality and presumption of innocence in the process of applying disciplinary sanctions is substantiated. The legal framework for disciplinary liability and internal investigation procedures is reviewed, the specifics of their implementation under martial law are identified, and current problems of law enforcement are analyzed. Attention is drawn to the need for clear regulation of actions that can be recognized as undermining the authority of the police, as well as the importance of ensuring guarantees of fair consideration of disciplinary cases. The study used a comprehensive approach that allowed analyzing the relationship between administrative and disciplinary liability, the features of disciplinary proceedings, the legal status of subjects of disciplinary legal relations, and procedural guarantees for their protection. The impact of martial law on the transformation of disciplinary procedures is separately highlighted, in particular, on reducing deadlines, simplifying procedures, and expanding the discretionary powers of management. Conclusions are drawn regarding the need to further improve the legislation regulating the disciplinary liability of police officers, strengthen procedural guarantees and increase the level of professional ethics of personnel to effectively ensure legality and public trust in the National Police of Ukraine.

Keywords: *Disciplinary liability, National Police, official investigation, martial law, legal guarantees.*

Дата першого надходження статті до видання: 09.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026